

DR. PHD. SUBA JÁNOS
 térképtárvezető, Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Hadtörténeti Térképtár,
 subajanos@mail.militaria.hu

DÉLVIDÉK MEGSZÁLLÁSA ÉS A DÉLI DEMARKÁCIÓS VONAL KIALAKULÁSA

THE OCCUPATION OF THE SOUTHLAND AND THE FORMATION OF THE SOUTH DEMARCATION LINE

ABSTRACT

Croatia left the Monarchy on 29th October, 1918. The Balkan troops of the Entente reached the line of the Sava-Danube at the end of October. The Serbian troops stepped on the territory of South-Bánát on 7th November, after they had followed the German army pulling back and had avoided any armed clashes. Three Serbian divisions carried out the execution of the Belgrade Cease Fire Agreement, i.e. the Croatia of the territories in the South of the demarcation line. One division already occupied the area to the line of Antalfa-Temesvár on 12th November, another did so to the line of Baja–Szabadka until 13th November, while the third crossed the River Drava and occupied the area of the Baranya bridgehead to the line of Siklós-Villány. Then they invaded Pécs and Mohács on 14th November. As a result, the towns near the demarcation line were occupied earlier by the Serbian troops than those in the territories behind them. This study reviews the occupation of the Southland, and the diplomatic fights that were taking place at the same time.

Kulcsszavak: Az Első Világháború története, Antant, demarkációs vonal

Keynotes: History of First World War, Entente, demarcation line

A Délvidék szerb megszállása

Az Osztrák–Magyar Monarchia hadserege 1918 októberében kiűrtette Szerbiát és Montenegrót. Az Antant balkáni csapatai október végén elérték a Száva–Duna vonalat. Az 1. szerb hadsereg egységei 1918. november 1-jén vonultak be Belgrádba, míg a 2. szerb hadsereg Bosznia felé előrenyomulva elérte a Drinát, és ott hadműveleti szünetet tartott.

Eközben a Zágrábi Nemzeti Tanács 1918. november 4-én azzal a kérelemmel fordult az Antanthoz, és a szerb királyi kormányhoz hogy küldjenek rendfenntartó csapatokat. A szerb hadsereg parancsnoka másnap kiadta a parancsot a Monarchia határának átlépésére. A végrehajtandó feladatot az alábbi módon fogalmazta meg: *„Északon elfoglalni a Fehértemplom–Versec–Temesvár– Aradtól tíz kilométerre eső vonalat. Bácskában elfoglalni a Szeged–Szabadka–Baja vonalat. Nyugaton és északnyugaton kiterjeszteni az akciót Szerémség, Horvátország, Szlovénia, Bosznia, Hercegovina, és Dalmácia egész területére.”*¹

A Monarchia összeomlásakor a később Vajdaságnak nevezett területre² igényt tartott: a Szerb Királyság, „a szlovének, horvátok, és a szerbek állama” nevében a Zágrábi Nemzeti Tanács, valamint az eredeti tulajdonos Magyarország.

1918. november 13-án Linderer Béla – a magyar kormány megbízásából – aláírta a fegyverszüneti szerződést. Az egyezmény értelmében *„a magyar kormány összes csapatait északra vonja vissza attól a vonaltól, amelyet a Nagyszamos felső folyása–Beszterce–Marosfalu–Maros folyónak a Tiszába való torkolata, Szabadka, Baja, Pécs, és a Dráva folyása alkot addig ahol ez a folyó szlovén-horvát határral összeesik.”*³

A szerb hadsereg azonban még belgrádi konvenció aláírása előtt megkezdte a Délvidék megszállását.⁴ Az 1. szerb hadsereg parancsnoka utasítást adott csapatainak, hogy előőrsei november 13-án délig ériék el Szabadka–Baja vonalát.⁵ Az előrenyomulást három szerb hadosztály – a Duna, a Morava és a Drina – hajtotta végre. Elsőnek a Duna hadosztály kelt át a Dunán Belgrád és Pancsova között november 11-én.⁶

A Morava hadosztály Pétervárad és Újvidék közt kelt át a Dunán november 12-én, és november 13-ig Baja–Szabadka vonaláig nyomult előre.⁷

A Drina hadosztály Eszékenél összpontosulva, Dráván átkelve megszállta a baranyai hídfő területét Siklós–Villány vonaláig. November 14-én megszálltak Pécsét és Mohácsot,⁸ így a demarkációs vonal közelében fekvő városokat, előbb szállták meg a szerb csapatok, mint sok várost a mögöttes területeken.

Visszatérve a Duna hadosztály mozgására: a hadosztály egyik oszlopa november 17-én Nagybecskereket, Zombolyát, míg 18-án Nagyikindát szállta meg. Míg a Duna hadosztály másik oszlop november 10-én Versecet szállta meg, és Temesvár irányába nyomult előre. November 15-én 200 szerb lovas bevonult Temesvárra.⁹ Délkelet felé pedig Resicabánya–Lugos vonalát szállták meg. November 16-án 4 tiszt vezetésével 120 főnyi legénység Lugosra érkezett meg.¹⁰ Resicabányára pedig november 18-án vonultak be.¹¹ Tehát olyan területeket foglaltak el, amelyet az Antant Romániának jutott.

Ezzel párhuzamosan a Duna hadosztály további csapatai november 10-én Szőreg felől megérkeztek Újszegedre, illetve megszálltak Nagyszentmiklóst és Lippát. Az aradi várat, és Újaradot november 22-én foglalták el.¹²

A Morava hadosztály egyik oszlopa Újvidékről – amelyet november 9-én szálltak meg – kiindulva Óbecsét foglalta el november 16-án. Horgost és Zentát is meg akarták szállni, de ott német alakulatok voltak, ezért visszamentek Szabadkára.¹³ Ezeket a településeket csak a német csapatok visszavonulása után szállták meg.

A szerb megszállásai egy időben a horvátok is mozgolódni kezdtek. 1918. november 13-án a Zala megyei főispán Csáktornyáról horvát katonaság közeledtét jelentette.¹⁴ Azt az utasítást kapta, hogy a vérontás elkerülése végett – ha szükséges – Csáktornyát, Muraközt, valamint Zala vármegye Csáktornyai, Perlaki járásait minden ellenállás nélkül adja át.¹⁵ Másnap a horvátok megszállták Drávavásárhelyt – ahol már zavargások voltak – és berendezkedtek.¹⁶ November 16-án megszálltak Barcsot,¹⁷ majd három nap múlva Szigetvárt.¹⁸ Annak ellenére, hogy Barcs és Szigetvár a demarkációs vonalon túl fekszik.

Az Újvidéki nagygyűlés 1918. november 25-én hivatalosan is kimondta Bánat, Bácska, és Baranya Magyarországtól való elszakadását, és Szerbiához való csatlakozásukat, így az érvényben lévő fegyverszüneti szerződés rendelkezése ellenére – november 25-én – a később Vajdaságnak nevezett terület a jugoszláv állam keretei közé került.¹⁹

Eközben a Bánságban a szerb és a román alakulatok között fegyveres összecsapásokra került sor.²⁰ Bár a Román Nemzeti Tanács telefonon kérte a szerb hadügyminisztert, hogy román nemzetiségű volt osztrák–magyar katonákat, fegyveres és zárt formációban Arad fele irányítsák, és a magyar tiszteket fegyverezzék le.²¹ Azonban a szerbek nem tettek eleget ennek a kérésnek.

A szerbek a Délvidéken előrenyomuló román csapatokat, és a román gardákat lefegyverezték, és internálták. Ez után gyakorivá váltak a fegyveres összetűzések, az érintkezési pontokon. A Dél-Magyarországot megszálló szerb és román csapatok között az összeütközések elkerülésére semleges zónát és demarkációs vonalat jelöltek ki. A demarkációs vonal az Orsova melletti Cserna patak lett, jelentette a magyar határ-rendőrkapitányság december 1-jén.²²

A magyar hadügyminisztérium Vix alezredesnél érdeklődött, hogy van-e hivatalos megállapodás a demarkációs vonalra vonatkozóan.²³

A semleges zónában a francia csapatok Orsova–Lugos–Temesvár–Versec négyszögben helyezkedtek el, hogy a szerb–román összeütközéseknek elejét vegyék. A francia csapatok december 3-án érkeztek meg Fehérteplomról – amelyet még november 9-én szálltak meg²⁴ – Temesvárra.²⁵ Versecen már november 10. óta ott voltak.²⁶

Közben a szerb csapatok lassan és fokozatosan átvettek Baranya varmegyében a közigazgatást.²⁷ Ebbe tartozott bele hogy december 1-jén megszálltak Pécsváradot,²⁸ december 10-én pedig Bátaszéket.²⁹ A Szigetvárt megszálló szerb katonaság parancsnoka kijelentette Somogy vármegye alispánjának, hogy a demarkációs vonalat: Baja–Bátaszék–Szentlászló–Pécsvárad–Bakóca–Kadarkút–Lábod–Tarany–Berzencze–Gála képezik, amely vonalat jogában áll a szerb csapatoknak megszállni.³⁰

A demarkációs vonal pontosítása

A magyar Miniszteri Fegyverszüneti Bizottság Vix alezredestől már többször sürgette, hogy a Dráva és a Duna közötti demarkációs vonalat jelöljék ki.³¹ Már 1918. november 30-án felkérték Vix alezredest hogy „*egy tisztet delegáljon ki, aki Vajna vezérkari századossal kettő darab 1 : 75 000 léptékű és hitelesítendő térképen a katonai egyezmény I. pontja értelmében a demarkációs vonal pontos fekvését megállapítsa.*”³² Ezt az átíratot december 7-én újra megsürgették. Vix csak 1918. december 19-én válaszolt, „*a francia keleti hadsereg főparancsnoka közvetlenül fog válaszolni a magyar kormánynak és részletesen meg fogja jelölni a demarkációs vonalat, amint ezen ügy tárgyalásához szükséges adatok birtokában lesz*”..³³

Ugyanakkor a Hadügyminisztérium képviselője jelentette, hogy a demarkációs vonal pontos rajzát csak 1 : 2 000 000 méretarányú térképbe berajzolva mutatta meg neki egy francia tiszt.³⁴ 1918. december 21-én a magyar fél újra azt kérte a francia katonai misszió vezetőjétől, hogy „*a demarkációs vonal Dráva és Duna közti vitás részére táviratilag bekért adatok alapján véglegesen meghatározni szíveskedjen.*”³⁵ A demarkációs vonal pontos kijelölésének hiánya elősegítette a Szerb Királyság csapatainak előrenyomulását is, mert a vonalat önkényesen értelmezték.

A demarkációs vonal megállapításakor a horvát lakta Muraköz magyar terület maradt. Ezért az a terület horvát lakossága, amely el akart szakadni a magyar államtól szervezkedni kezdett. Őket támogatta – az 1918. december 1-jén megalakult – Szerb–Horvát–Szlovén királyság is, a horvát tartományi kormánynak szabad kezet adott, hogy csapatokat küldjön ki az igényeit terület elfoglalására.³⁶ Ezért egy horvát különítmény 1918. december 24-én behatolt a Muraközbe, és három nap alatt elfoglalta azt. Csáktornyát György őrnagy – az ottani magyar védőszakasz parancsnoka – december 24-én átadta a horvát különítménynek.³⁷ A horvátok innen kiindulva tovább folytatták az előrenyomulásukat, december 26-án Alsólendvát, 28-án pedig Belatincot és Muraszombatot foglaltak el.³⁸

Eközben a magyar kormány tiltakozott Muraköz megszállása ellen.³⁹ Vix válaszában utalt rá, hogy az ottani demarkációs vonal még nincs pontosan megállapítva, és intézkedni csak a demarkációs vonal megállapítása után fog.⁴⁰ Erre a Fegyverszüneti Bizottság felvilágosította a francia misszió vezetődet, hogy Csáktornya városa a Drávától északra fekszik, és nem a demarkációs vonaltól délre.⁴¹

A magyar kormány válasz várt arra a kérdésre is, hogy a Muraköz megszállása a szövetségesek tudtával és beleegyezésével történik-e?⁴² Budapest hivatalos választ akart kapni arra a kérdésre, hogy a Muraköz megszállása az antant tudtával és a jugoszláv kormány parancsára történt-e, vagy csupán a horvát származású Kvaternik alezredest önkényes kezdeményezése.⁴³ Ez a kérdés azért merült fel, mert Zalaegerszegről Somogy vármegye alis-

pánja azt jelentette Budapestre, hogy a területet megszálló katonaság nem szerb, hanem horvát.⁴⁴

A horvát csapatok Muraközbe való betörése után – december 6-án – egy Nagykanizsán összeállított bizottság felkereste Csáktornyán a megszálló csapatok parancsnokát, hogy vele tárgyalásokba bocsátkozzék. A megszálló csapatok részéről egy tiszti bizottságot rendeltek ki. A két bizottság megállapította az új demarkációs vonalat, mely a Mura folyása lett, ennek a stájer határon való belépésétől egészen a Drávába való torkolatáig. A vonalat katonai személyek, és alakulatok csak kölcsönös beleegyezéssel léphetik át. A demarkációs vonal alól csak a Murakeresztúri vasúti híd védelme alkot kivételt, amelynél a horvát csapatok parancsnoka fenntartotta magának a jogot, hogy a baloldali Mura parton egy hídőrséget állítson fel.⁴⁵

Mivel a jugoszláv felső katonai vezetés hivatalosan nem vett tudomást a megszállásról, ezért a Szombathelyről érkezett magyar karhatalmi erők 1919. január 2-áról 3-ára virradó éjjel megtámadták Muraszombatot, és tűzharcban megszálltak a községet, így a horvátokat a Murán túlra vetették vissza.⁴⁶ Ezek után a horvátok harc nélkül visszavonták a többi osztagaikat. Alsólendvát 1919. január 5-én kiűritették és Muraszerdahelyre vonultak vissza.⁴⁷ De a Muraköz továbbra is horvát megszállás alatt maradt. A horvát csapatokat fokozatosan szerb csapatokkal váltották fel.⁴⁸

Valószínű, hogy a magyar kormány úgy vélte, hogy a horvát lakta Muraköz megszállásának beleegyezése ellenében sikerülni fog Baranyának, és Bácska egy részének visszaadását elérnie. Ami később, tényleg sikerült.

A nagykanizsai határvédelmi parancsnokság 1919. január 10-én jelentette, hogy a szerbek Murától északra egy másfél kilométer széles semleges sávot jelöltek ki, amelyet a magyar csapatoknak átlépni nem szabad, míg a szerbek ott szabadon mozoghatnak.⁴⁹

Közben a horvát bán azt kérte a magyar felet, hogy képviselőket küldjön le – Muraköz ügyében – Csáktornyára, egy demarkációs vonal meghatározására. Ezt a javaslatot Budapest elutasította, mert a demarkációs vonal kijelölése egyértelmű volt. Mind az 1918. november 13-i belgrádi katonai egyezmény, mind Vix alezredes 1919. január 13-ai átirata a Dráva folyót jelölte ki, addig, míg ez a folyó a horvát-szlavón határral összeesik. Így a folyó bal partján lévő helységek a demarkációs vonalon kívül esnek.⁵⁰

Közben a magyar települések megszállása tovább folytatódott. Vix 1918. december 29-én értesítette a magyar kormányt hogy Szegedet – amely a demarkációs vonaltól északra fekküdt – a 210. francia gyalogezred és egy tábori ágyús csapat december 30-án egy tábornok vezetésével megszállja.⁵¹ Aradra is bevonultak, és 1919. január 2-án Máriaradnát szállták meg mint stratégiai pontot. Így a francia csapatok a semleges zónát északra toltak ki.

A szerbek 1919. január 3-án Jánoshalmát,⁵² január 8-án pedig Légrádot szállták meg.⁵³ Január 21-én meg Érsek(Pest)-Csanád és Sükösd községeket szállták meg.⁵⁴

1919. január 2-án Kalafatovics szerb ezredes – a szerb hadsereg Hadművelési Osztályának vezetője – Budapesten tárgyalásokat folytatott a Miniszteri Fegyverszüneti Bizottság tagjaival. Magyar részről szóba a került, hogy a demarkációs vonal pontos menete meg nincs megállapítva, holott már két hónap is elmúlt a fegyverszünet aláírása óta, és ezt egyoldalúan akarják az antant részről megállapítani. A megbeszélésen kiderült, hogy a szerb parancsnokság Henrys tábornok által már jóváhagyott térképet küldött Vixhez, amelyben a demarkációs vonal pontosan fel van tüntetve.⁵⁵ Ez azért is fontos volt, mert a magyar hadügyminisztérium többször is sürgette a fegyverszüneti vonal menetének megállapítását. Például 1919. január 6-án Pécestől nyugatra a Dráváig érő szakaszon a vonal pontos menétét – lehetőleg térképre berajzolva – kérte.⁵⁶

1919. január 18-án közölte Vix alezredes hivatalosan a fegyverszüneti bizottsággal, hogy a Szövetségesek Keleti Hadseregének Főparancsnoksága a déli Tisza–Dráva demar-

kációs vonalat pontosan meghatározta. „Tiszától nyugatra a Maros torkolatától kezdve a demarkációs vonal részletei a következők (lásd a 200 000-es térkép), Szeged (demarkációs vonalon kívül), Szentmihály [Szeged–Szentmihály – S. J.] felől (belül), 112-116-113 (Köröstől északra), Körös mente egyben a forrásig (a folyó bal partján lévő helységek kívül), 129. és 135. Mélykút (kívül), Felső Szent István (kívül), Szavali (belül), Baja (belül), Szent István (kívül), Bátaszék (belül), Alsónyék (kívül), Kövesd (belül) Glashulle (kívül). Varasd (belül), Pécs (belül), Somogy (kívül), Szabolcs (kívül), Pécs (belül), Patocs (belül), Csarkút (kívül), Szentlőrinc (belül), Kalocsa (belül), NagyPetend (belül), Butyka (belül), Szigetvár (belül), Szentgyörgy (kívül), Kisdolisza (belül), Nagydolisza (belül), Istvándi (belül), Barcs (belül). A Dráva folyó menete ezen folyónak a horváth–szlavón határral való összetalálkozásáig, a folyó bal partján levő helységek a demarkációs vonalon kívül. E szerint a megállapított vonal Szeged és a 116. közötti, valamint Felsőszentistván és Magyarország nyugati határa közt nagyjából megegyezik a fegyverszüneti szerződés aláírásakor november 17-én kisléptékű térképre rávezetett vonallal. Néhány helyen kissé északra lett helyezve, hogy a Baja–Szabadka–Szeged vasúti vonalat is biztosíthassák. A 116. és Felső Szent István között az észak felé eltolás erősebb, mert katonai szempontok tették szükségessé, hogy a Körös menetét kövessük, és hogy Szabadkáról való esetleges kijárást biztosítsuk.”⁵⁷

A szerb csapatok február 2-án megszálltak Horgas községet.⁵⁸ A Horgason lévő szerb század parancsnoka kijelentette, hogy, megszállja Szabadka–Szeged vasútvonaltól 5 kilométerre északra eső terepsávot, a Horváth–Schule–László és Fekete tanyak vonaláig.⁵⁹

Röszke és Szentmihálytelek környéket a franciák szállták meg.⁶⁰ Ugyanakkor a szerbek Bajától északra fekvő Sükösdről február 5-én visszavonultak.⁶¹

1919. február 28-án a szerb csapatok a következő területeket tartották jogtalanul megszállva, a demarkációs vonal megsértésével: Az egész Muraköz, Légrad (ezt a települést január 18-án szállták meg),⁶² amely a magyar határon belül van, de a Dráva déli partján. Valamint Baranya megyében: Péctől északra a Bakócza, Oroszló, Komló községek vonalát.⁶³

1919 februárja után már nem volt sok mozgás a demarkációs vonal mentén. 1919. március 1-jén jelentette a budapesti kerületi parancsnokság hogy, „A Kalocsai és a Kiskunhalasi védőszakaszon a szerbek Rémm, Barata-puszta, Jánoshalma, és Kiskunszállás községekből kivonultak. A kiskunhalasi vonalon a Mélykút–Tompá vonalát tartják megszállva. A mi előőrseink Csanád, Rémm, Jankovacz (Jánoshalma) Feketemajor, Tompa major, Öttömösi bukorhegy vonalakat tartják megszállva.”⁶⁴

A későbbi időszakokban is ez a vonalszakasz volt a legnyugodtabb.⁶⁵ Mindkét félnek érdekében állt ezt az állapotot fenntartani.

JEGYZETEK

1. Idézi Kővágó László (1964): A Magyarországi délszlávok 1918-1919-ben Budapest. 91.old.
2. Vajdaság alatt ebben az időszakban a szerbek az alábbi területet értették: a Bácskának a Duna–Tisza csatornától délre eső része, a Bánságnak a Marosig és Temesvárig terjedő része, valamint Szabadkát és Baját is magába foglaló közép Bács megyei terület, továbbá Pécsét és Mohácsot is magába foglaló Baranya.
3. Hadtörténelmi Levéltár (továbbiakban HL.) Miniszteri Fegyverszüneti Bizottság iratai (továbbiakban - MFB.) 23. doboz, 1 főlíó, vagy Polgári Demokratikus Forradalom (továbbiakban – PDF,) 5. doboz, 3 főlíó.
4. A szerb hadsereg hadműveleteiről lásd Pekic, Petar (1939): Povijest oslobođenja Vojvodine. Subotica. . 109–110. p.
5. Idézi Kővágó (1964) 91–92. old.
6. HL. PDF, 13. doboz 1. főlíó.

7. HL. PDF, 9. doboz 3. fólió.
8. HL. PDF, 9. doboz 4. fólió.
9. HL. PDF, 9. doboz 4. fólió.
10. HL. PDF, 9. doboz 4. fólió.
11. HL. PDF, 9. doboz 4. fólió.
12. HL. PDF, 13. doboz 1. fólió.
13. HL. PDF, 9. doboz 4. fólió.
14. HL. PDF, 9. doboz 3. fólió.
15. HL. PDF, 9. doboz 3. fólió.
16. HL. PDF, 9. doboz 3. fólió.
17. HL. PDF, 13. doboz 3. fólió.
18. HL. PDF, 9. doboz 4. fólió.
19. Kővári L: i.m. 96. p.
20. Bővebben lásd. Gulyás László–Csüllög Gábor (2016/a): A román állam területi kialakulásának története IV. Nagy-Románia születése a terepen. Közép-Európai Közlemények 2016/1. szám (No. 32.) 158–170. old.
21. HL. PDF, 9. doboz 4. fólió.
22. HL. PDF, 13. doboz 3. fólió.
23. HL. PDF, 13. doboz 3. fólió.
24. HL. PDF, 9. doboz 4. fólió.
25. HL. PDF, 13. doboz 6. fólió.
26. HL. PDF, 9. doboz 4. fólió.
27. HL. PDF, 13. doboz 1. fólió.
28. HL. PDF, 10. doboz 1. fólió.
29. HL. PDF, 10. doboz 1. fólió.
30. HL. PDF, 10. doboz 3. fólió.
31. HL. MFB, 19. doboz 808/1918.
32. HL. MFB, 19. doboz 121/1918.
33. HL. MFB, 20. doboz 903/1918.
34. HL. MFB, 19. doboz 476/1918.
35. HL. MFB, 19. doboz 808/1918.
36. Kővágó L. i.m. 108. p.
37. Magyarság. 1932. III. 13. Hogyan került Szerb kézre Muraköz. HL. PDF. 10. doboz. 5.f.
38. HL. PDF. 14. doboz. 4. fólió.
39. HL. MFB, 19. doboz 901/1918.
40. HL. MFB, 19. doboz 990/1918.
41. HL. MFB, 2. doboz 943/1918.
42. HL. MFB, 3. doboz 1120/1918.
43. HL. MFB, 2. doboz 955/1918.
44. HL. MFB, 2. doboz 901/1918.
45. HL. MFB, 2. doboz 955/1918.
46. HL. PDF. 10. doboz 7. fólió.
47. HL. PDF. 10. doboz 7. fólió.
48. HL. PDF. 10. doboz 7. fólió.
49. HL. PDF. 3. doboz 1353/1919.
50. HL. MFB, 6. doboz 2452/1918.
51. HL. MFB, 19. doboz 1006/1918.
52. HL. PDF. 10. doboz 9. fólió.
53. HL. PDF. 10. doboz 9. fólió.
54. HL. PDF. 10. doboz 9. fólió.
55. HL. MFB. 2. doboz 1085/1919.
56. HL. MFB. 3. doboz 1212/1919.
57. HL. PDF. 16. doboz 5. fólió.
58. HL. PDF. 10. doboz 10. fólió.

59. HL. PDF. 10. doboz 10. fólió.
60. HL. PDF. 10. doboz 10. fólió.
61. HL. PDF. 10. doboz 10. fólió.
62. HL. PDF. 10. doboz 10. fólió.
63. HL. MFB. 7. doboz 2758/1919.
64. HL. PDF. 45. doboz 5. fólió.
65. A későbbi történésekre lásd Gulyás László (2013): A Délvidék története 3. Trianontól a királyi Jugoszlávia összeomlásáig. Közép-Európai Monográfiák. 8. Egyesület Közép-Európa Kutatására. Szeged; Gulyás László (2016/b): A jugoszláv–magyar határ születése. In. Zombori István szerk. A szerbek Magyarországon 1918–1921. Budapest. Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség. 11–26. old.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Levéltári források

Hadtörténelmi Levéltár (HL.) Miniszteri Fegyverszüneti Bizottság (MFB.) iratai.

Hadtörténelmi Levéltár (HL). Polgári Demokratikus Forradalom (PDF.) iratai.

Feldolgozások

Gulyás László (2013): A Délvidék története 3. Trianontól a királyi Jugoszlávia összeomlásáig. Közép-Európai Monográfiák. 8. Egyesület Közép-Európa Kutatására. Szeged.

Gulyás László–Csüllög Gábor (2016/a): A román állam területi kialakulásának története IV. Nagy-Románia születése a terepen. Közép-Európai Közlemények 2016/1. szám (No. 32.) 158–170. old.

Gulyás László (2016/b): A jugoszláv–magyar határ születése. In. Zombori István szerk. A szerbek Magyarországon 1918–1921. Budapest. Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség. 11–26. old.

Kővágó László (1964): A Magyarországi délszlávok 1918–1919-ben Budapest.

Pekic, Petar (1939): Povijest oslobođenja Vojvodine. Subotica.